

ציר: מעורבות, שותפות ואחריות

אגף תכנים, תוכניות,
הכשרה והשתלמויות

משרד החינוך

התפתחות אישית ומעורבות

חברתית

יחידת שיעורי חינוך לביתה י'
לסיכום שנת ההתנסות

"יסוד האושר הוא: אהבת
האמת בשכל, אהבת היושר
בחיים, אהבת היופי ברגש,
אהבת הטוב במעשה"
הרב קוק (שמונה קבצים ו':מ')

תיק תכניות לימודים - יחידות הוראה

ציר: מעורבות שותפות ואחריות
יחידת שיעור חינוך לכיתה י'

נושא היחידה: התוכנית להתפתחות אישית
ולמעורבות חברתית
סיכום שנת התנסות

ערכים

- כבוד האדם והמשפחה
- צדק חברתי וערכות הדדיות

מיומנויות

תוך אישיות: מודעות עצמית, הכוונה עצמית
בין אישיות: מודעות חברתית, התנהלות חברתית

ידע

יחידה זו עוסקת בסיכום ובפרדה, לסיום שנה ראשונה של התנסות מעשית בתוכנית "התפתחות אישית ומעורבות חברתית". ביחידה זו נעסוק בסיכום השנה החולפת וברפלקציה על שהתרחש בה. נעלה מסקנות מרכזיות וחוויות מעצבות ונציע דרכים לשיתוף הדברים ולפרסומם. בשיעור השלישי, נעסוק בפרדה ומשמעותה עבור התלמיד ומקום ההתנסות.

במצגת זו שלוש יחידות:

1. קליפ פרדה – מסקנות וחוויות משנת ההתנסות
2. מבחר הצעות לשיתוף הסביבה החינוכית בתהליך השנתי ולסיכומה
3. זמן להיפרד – התמודדות עם תהליכי פרדה

מטרות ושיקולים לבחירה

מטרת היחידה היא לסייע בסיכום שנת ההתנסות הראשונה ולהיערך לקראת פרדה.

פרקטיקות

1. פיתוח נקודות מבט מגוונות
2. הכרת השונה
3. עידוד מעורבות חברתית

מבוא למורה

פתיחה

גוף – מהלך

סיכום

תיק תכניות לימודים - יחידות הוראה

קליפ פרדה

שיעור 1

תקציר: בסיום השנה הראשונה של ההתנסות המעשית, חשוב לעבד את החוויות ואת התהליך ולהפיק מהם מסקנות. מסקנות אלו יסייעו בגיבוש עמדה ביחס למעורבות חברתית ולעיצוב הזהות האישית של התלמידים.

פתיחה

פתיחה

גוף - מהלך

סיכום

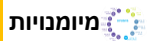
המנחה יקרין למשתתפים קליפ פרדה, למשל:

- קליפ שערכו בוגרי בית הספר
- קליפ שנערך לכבוד מורה או לכבוד איש צוות שפרש לגמלאות
- קליפ סיכום שנה או סיכום שבוע מאתרי החדשות (לדוגמה, [סיכום שנה 2020](#) [מאתר N12](#))
- קליפ פרדה מעונה או מתקופה בבידור או בספורט (לדוגמה, [קליפ פרדה מערוץ הילדים](#))

המנחה ישאל:

- אילו רגשות עלו בכם בזמן הצפייה?
- מה הרכיב את קליפ הפרדה? (רגעים משמעותיים, הומור, מוזיקת רקע ועוד)

מיומנויות תוך אישיות:
מודעות עצמית, הכוונה עצמית
מיומנות קוגניטיבית:
חשיבה יצירתית

מיומנויות

כבוד האדם
צדק חברתי וערכות הדדית

ערכים

פיתוח נקודות מבט מגוונות

פרקטיקות

תיק תכניות לימודים - יחידות הוראה

קליפ פרדה

שיעור 1

מהלך הפעילות

1. **המנחה יחלק לכל משתתף דף פעילות: קליפ פרדה** ויבקש למלא אישית או בזוגות (לשיקול דעת המנחה).

2. **המנחה יקצה זמן למילוי הדף:**

- אפשר להקצות כ-20 דקות במהלך השיעור או לתת כמשימה לבית.
- אפשר להנחות את המשתתפים לצרף תמונות, סרטונים ושירים.
- אפשר לבקש מהמשתתפים להכין קליפ פרדה אישי (באמצעות הכנת סרטונים בגוגל או אפליקציה אחרת)

3. שיתוף

- אפשר להכין מראש מצגת שיתופית ולבקש להעלות את התוצרים ואז להקרין במשותף. כל משתתף יציג את התוצר שלו.
- אפשר לחלק לקבוצות בנות עשרה משתתפים וכל אחד יציג את התוצר בקבוצתו (כדי לא להעמיס בתוצרים).
- אם המשתתפים יכינו קליפים, אפשר לקיים הקרנה חגיגית.

4. שאלות הכוונה

בזמן השיתוף, המנחה ישאל:

- מדוע בחרת ברגעים אלו כמשמעותיים?
- מדוע בחרת בתמונות אלו לפתיחה ולסיום הקליפ?
- מדוע בחרת במחזיקה זו ללוות בה את הקליפ?

פתיחה

גוף – מהלך

סיכום

קליפ פרדה

דמיינו שאתם עורכים "קליפ פרדה" משנת ההתנסות המעשית הראשונה בתוכנית להתפתחות אישית ולמעורבות חברתית

רגע מצחיק

רגע חשוב

תארו רגעים משמעותיים שחוויתם במהלך השנה:

רגע של שינוי

רגע מרגש

תארו את תמונת הסיום בקליפ

האנשים שעשו לי את השנה

מה תהיה מוזיקת הרקע?

תארו את התמונה הראשונה בקליפ

תיק תכניות לימודים - יחידות הוראה

קליפ פרדה

שיעור 1

דיון מסכם:

- כיצד הרגשתם בזמן הכנת הקליפ?
- האם המשימה הייתה לכם קלה או קשה? מדוע?
- אילו מחשבות עלו בכם במהלך הכנת קליפ הפרדה?
- מה תיקחו אתכם מפעילות זו לשנת ההתנסות הבאה?

פתיחה

גוף - מהלך

סיכום

סיכום

בפעילות זו, העלינו זיכרונות ורגשות מהשנה החולפת. חוויות אלו הן חלק מעיצוב הזהות האישית והחברתית וילוו אותנו עוד שנים רבות.

תיק תכניות לימודים - יחידות הוראה

שיעור 2

שיתוף הסביבה בתהליך החינוכי

תקציר: לפניכם מגוון הצעות לשיתוף הסביבה החינוכית בתהליך השנתי ולסיכום התהליך. שיתוף הסביבה יעצים את בני הנוער הפועלים בתוכנית להתפתחות אישית ולמעורבות חברתית וירחיב את מעגלי ההשפעה בתחום המעורבות שבו התנסו.

למנחה

בשקפים הבאים, מוצעות דרכים לשיתוף הסביבה בתהליך החינוכי. הבחירה כיצד לשתף יכולה להיות של המורה המלווה, של רכז המעורבות בבית הספר או של התלמידים עצמם. לפני שנערכים לשיתוף, כדאי לנהל דיון עם התלמידים על חשיבות השיתוף.

שאלות לדיון פתיחה

- מדוע לדעתכם כדאי לשתף אחרים בתהליך שעברתם השנה בתוכנית להתפתחות אישית ולמעורבות חברתית?
- מה יתרום השיתוף לכם (לאלו שמשתפים)? מה יתרום השיתוף לאלו שיראו את התוצרים ושישמעו על התהליך?
- למה יש לשים לב בתכנון השיתוף?

פתיחה

תערוכה

כלים דיגיטליים

מעגלי שיח
ושיתוף

פאנל מעורבות

טקס

מיומנות תוך אישית: מודעות

עצמית, הכוונה עצמית

מיומנות קוגניטיבית: חשיבה

ביקורתית, חשיבה יצירתית, אוריינות
שפתית

מיומנות בין אישית: התנהלות

חברתית

כבוד האדם והמשפחה,

צדק חברתי וערכות הדדיות

ביצועי הבנה

תיק תכניות לימודים - יחידות הוראה

שיתוף הסביבה בתהליך החינוכי: תערוכה

תערוכה – תערוכה היא מיצג ויזואלי הממוקם במרחב. יש תערוכות המוצגות דרך קבע ויש תערוכות המוצגות לפרק זמן מוגדר. המבקרים בתערוכה עוברים ממיצג למיצג בסדר מכוון.

מה מציגים

אפשר להציג בתערוכה: יומני מסע, תמונות ותוצרים מהתנסויות, מיצגי וידאו של התנסויות אישיות או קבוצתיות, פוסטרים ופלקטים המתארים את התהליך השנתי ועוד.

טיפים

- ❖ מוטב לתכנן מראש את פרטי התערוכה כדי להנחות את התלמידים בהתאם.
- ❖ רצוי לחשוב מראש כיצד מזמינים את המבקרים לתערוכה ואם נותנים להם דף הסבר על התערוכה או הנחיות לביקור בה.

רעיון מוביל

אפשר לבחור בנושא, ברעיון או בערך ועל פיו לארגן את התערוכה: סדר המיצגים, אחידותם וכיו"ב. תערוכה יכולה להיות אירוע בפני עצמו ויכולה להתלוות לאירוע סיום אחר, כמו טקס או מסיבה.

דוגמות לדרך להצגת התוצרים

חדר נושא – עיצוב חדר או חלל מוגדר לפי תוצרי התוכנית והזמנת תלמידים וקבוצות לסיור מודרך בחדר הנושא.
תערוכת מבואה – העמדת פלקטים של תמונות מהפעילות בליווי הסברים במבואת הכניסה לאולם שבו נערך ערב סיום או טקס סיום.

פתיחה

תערוכה

כלים דיגיטליים

מעגלי שיח
ושיתוף

פאנל מעורבות

טקס

תיק תכניות לימודים - יחידות הוראה

שיתוף הסביבה בתהליך החינוכי: כלים דיגיטליים

כלים דיגיטליים – מגוון הכלים הדיגיטליים אשר באמצעותם אפשר לשתף את הסביבה בתהליך החינוכי הוא רב. בעקבות מגפת הקורונה, נחשפנו ליתרונות הכלים השונים והתרגלנו להשתמש בהם יומיום. את התוצר הדיגיטלי אפשר לשלוח לכל קהילת בית הספר: תלמידים, מורים והורים וכן לכל השותפים בהפעלת התוכנית להתפתחות אישית ולמעורבות חברתית: בעלי תפקידים ברשות, במשרד החינוך ובמקומות ההשמה. תוצרים אלו יוכלו לסייע לשיווק התוכנית ומקומות ההשמה לשנים הבאות.

ספר דיגיטלי – לדוגמה, באמצעות [הכלי Fliphtml5](#). יצירת העיצוב של ספר דיגיטלי ודרך העברת הדפים בו דומים ליצירת ספר אמיתי, ועם זאת מאפשרת הוספת סרטונים ותמונות באיכות גבוהה.

טיפים

- ❖ שימו לב שאין לפרסם תמונות של ילדים או של נתמכים ללא אישור אפטרופוס, ובכל מקרה אסור לפרסם תצלום העלול להשפיל אדם או לבזותו (על פי חוק).
- ❖ תלמידים מצלמים רבות בטלפונים החכמים. אפשר לרכז את כל התמונות הקשורות בהתנסות במיקום אינטרנטי משותף (תיקיות משותפות, מסמכים משותפים, אתר אינטרנט או רשת חברתית).

תערוכה וירטואלית – אפשר להשתמש [בכלי Artsteps](#). לדוגמה, המאפשר ליצור תערוכה וירטואלית, שבה יוכלו לסייר סיור מקוון. יש להקפיד על ארגון התערוכה וסדרה כמו בתערוכה פיזית. אפשר לשלב תמונות, סרטונים והסברים

מצגת משותפת – הכנת מצגת המתארת את התהליך השנתי באמצעות תמונות, סרטונים וקטעי הסבר. אפשר שכל תלמיד יכין שקף או כמה שקפים לפי תבנית אחידה. אפשר להקרין את המצגת בפני קהל תלמידים, הורים או מורים ואפשר גם על גבי מסך במקום בולט לעין (בכניסה לבית הספר, למשל).

סרטון – הכנת סרטון משותף או רצף של סרטונים אישיים ([אפשר להיעזר בפעילות הראשונה למצגת זו](#)). את הסרטונים אפשר גם להעלות (באישור כל המשתתפים) ליוטיוב, לטיקטוק וכדומה.

פתיחה

תערוכה

כלים דיגיטליים

מעגלי שיח
ושיתוף

פאנל מעורבות

טקס

תיק תכניות לימודים - יחידות הוראה

שיתוף הסביבה בתהליך החינוכי: מעגלי שיח

מעגלי שיח – מפגש משותף של בני הנוער עם גורמים שונים בסביבה החינוכית: הורים, מורים, שותפים ממקום ההתנסות, רכזי התנדבות ועוד. במפגש ישבו האנשים סביב שולחנות ובני הנוער יספרו על חוויותיהם.

על מה מדברים

בני הנוער ישתפו בחוויות והאורחים ישאלו שאלות. אפשר להכין מראש כרטיסי שאלות שיונחו במרכז המעגל. כדאי להתמקד בהיבטים המרכזיים של התוכנית:

- תרומת ההתנסות להתפתחות האישית
 - תרומת ההתנסות לחברה ולקהילה
- אפשר להציג קטעי קריאה או ציטוטים ולנהל שיח בעזרתם.

ארגון המעגלים – רצוי שבכל מעגל ישבו מגוון אנשים. אפשר לחלק מראש את המשתתפים או לחלק את השולחנות לפי נושאים והמשתתפים יצטרפו לשיח שמעניין אותם.

טיפים

- ❖ אפשר לקיים במרחב משותף שבו שולחנות עגולים או בחדרים שונים לפי נושאים.
- ❖ מעגלי השיח יכולים להיות חלק מאירוע גדול יותר הכולל גם טקס או הרצאה מעוררת השראה.

פתיחה

תערוכה

כלים דיגיטליים

**מעגלי שיח
ושיתוף**

פאנל מעורבות

טקס

תיק תכניות לימודים - יחידות הוראה

שיתוף הסביבה בתהליך החינוכי: פאנל מעורבות חברתית

פאנל מעורבות חברתית – אפשר לקיים פאנל בהשתתפות דוברים שיציגו את ההתנסות המעשית שלהם בשנה החולפת. הפאנל יכול להתקיים באולם מול קהל או בכיתות מול תלמידים העומדים לפני שלב ההתנסות המעשית במעורבות חברתית.

המנחה

תלמיד או מורה שיציג את הדוברים, יפתח את הפאנל ויסכמו. המנחה יכול לשאול את הדוברים שאלות הבהרה ומיקוד ולהפנות אליהם שאלות מהקהל.

הדוברים

חשוב לארגן מראש כמה תלמידים שההתנסות המעשית הייתה משמעותית להם ושהם בעלי יכולת ביטוי רהוט מול קהל. רצוי להקפיד שהדוברים יציגו מגוון התנסויות ומסקנות מהן.

טיפים

❖ עיצוב הסביבה של הפאנל (שולחן, מפה, בקבוקי מים, פרחים, מיקרופונים) תתרום ליצירת אווירה של רצינות וליחס של כבוד לדוברים.

פתיחה

תערוכה

כלים דיגיטליים

מעגלי שיח
ושיתוף

פאנל מעורבות

טקס

תיק תכניות לימודים - יחידות הוראה

שיתוף הסביבה בתהליך החינוכי: טקס

טקס – טקס הוא אירוע סמלי ערוך ומסודר. על פי מודל "למ"ה ממ"א" (מצורף בשקופית הבאה), יש שאלות מנחות לארגון טקס. אפשר להציג את השאלות לכל התלמידים ואפשר להציגן לצוות המארגן שייבחר. התשובות שיעלו ישמשו בסיס לארגון הטקס ולניהולו.

מה

מה הם התכנים שכדאי לשלב בטקס?
מה הם המשאבים הנדרשים לתוכנית?

מתי

מתי תתבצע כל פעולה לקראת הטקס (לוח זמנים)?

תאריך	פעולה	שותפים לביצוע	אחריות	הערות

איך

איך הטקס יהיה בנוי (תכנים, שירים, סמלים, אלמנטים ריטואליים)?

איך תיראה הבמה?

האם יחולקו תעודות הערכה? מי יחלק? מי יקבל? איך תתבצע החלוקה?

לשם מה הטקס (רציונל)?

מי יהיו השותפים בבניית הטקס – מבית הספר ומחוץ לבית הספר? ציינו אותם בשמותיהם או בתפקידיהם.

מורים, בעלי תפקידים בבית הספר, גורמים מחוץ לבית הספר, הורים, תלמידים, אחר

מי המוזמנים לטקס?

היכן יתקיים הטקס?

פתיחה

תערוכה

כלים דיגיטליים

מעגלי שיח
ושיתוף

פאנל מעורבות

טקס

תיק תכניות לימודים - יחידות הוראה

שיתוף הסביבה בתהליך החינוכי: טקס

טקס – טקס הוא אירוע סמלי ערוך ומסודר. על פי מודל "למ"ה ממ"א", יש שאלות מנחות לארגון טקס. אפשר להציג את השאלות לכל התלמידים או לצוות המארגן שייבחר. התשובות שיעלו ישמשו בסיס לארגון הטקס ולניהולו.

מודל "למ"ה ממ"א"

לשם מה? מטרת הפעילות.

מה? כל השאלות המתחילות במילה מה.

היכן? מקום הפעילות – בבית הספר, מחוץ לבית הספר, באולם, בכיתה ועוד.

מי? מי ישתתף בתכנון ומי בביצוע, מי מוזמן לאירוע וכד'.

מתי? כל השאלות הנוגעות ללוח זמנים.

איך? כל שאלות הביצוע – איך תבצע, איך תגייס וכד'.

פתיחה

תערוכה

כלים דיגיטליים

מעגלי שיח
ושיתוף

פאנל מעורבות

טקס

תיק תכניות לימודים - יחידות הוראה

זמן להיפרד...

שיעור 3

תקציר

תהליך פרדה מתוכנן מראש מאפשר מתן ביטוי, ערך ותוקף לתהליכים חשובים שהתקיימו עד לפרדה. תהליך כזה מאפשר לנפרד לקחת עימו צידה לדרך – שעיקרה הוא הכרה בתהליך ההתפתחות, הכרה אשר תשמש לו עוגן בהתמודדויות אחרות. אנו מניחים שבתהליך פרדה המתבצע בצורה נכונה, יהיה אפשר לזהות ולמנוע תגובות ורגשות מוטעים. למעשה, תהליך פרדה כזה יהיה חוויה בונה ומצמיחה כוחות.

בפעילות זו, נעלה למודעות התלמידים את הרגשות השונים שיכולים להתעורר בעת סיום שנת ההתנסות ונבחן כלים לתכנון תהליך פרדה מובנה ומצמיח.

פתיחה

גוף - מהלך

סיכום

פתיחה

המנחה יקריא או יקרין את [הציטוט של א"א מילן](#) מתוך "פו הדוב":

"איזה מזל שיש לי משהו שכל כך קשה לי להיפרד ממנו לשלום"

וישאל:

- אילו מחשבות או רגשות מעלה הציטוט?
- מדוע פרדה היא עניין מורכב?
- מהם הדברים החשובים ביותר שיש להגיד או לעשות לפני פרדה ממקום או מתהליך חינוכי (להבדיל מפרדה בין חברים או בני זוג ומפרדה הקשורה במוות)?

מיומנות תוך אישית: מודעות

עצמית, הכוונה עצמית

מיומנות קוגניטיבית: חשיבה

ביקורתית, חשיבה יצירתית, אוריינות

שפתית

מיומנות בין אישית: התנהלות

חברתית

כבוד האדם והמשפחה,

צדק חברתי וערכות הדדיות

ביצועי הבנה

"איזה מזל שיש לי מישהו שכל
כך קשה לי להיפרד ממנו
לשלום"

מתוך: פו הדוב מאת: א.א. מילן

תיק תכניות לימודים - יחידות הוראה

זמן להיפרד...

שיעור 3

מהלך הפעילות

1. המנחה יחשוף את כרטיסי ההיגדים.

אפשרויות לחשיפת ההיגדים

1. לתלות על הקירות ברחבי החדר
2. לפזר על שולחנות
3. (מקוון) להעלות על גבי פאדלט או לקובץ שיתופי

2. כל משתתף יבחר בהיגד שאליו ירצה להתייחס וישלים אותו. המשתתפים יכולים להוסיף היגדים משלהם.

3. המשתתפים ישתפו את המליאה במשפטים שכתבו. לא כולם חייבים לשתף.

- אפשר להוסיף שלב ביניים שבו המשתתפים ישבו בזוגות וישתפו זה את זה.
4. המנחה יסרוך דיון במליאה.

מבחר שאלות לדיון

1. מה זה סוף בשבילכם?
2. מה אתם מרגישים עכשיו, לפני שנפרדים?
3. האם לפרדה ממקום ההתנסות יש משמעות בעיניכם? הסבירו.
4. לדעתכם, איך ירגישו האנשים שאיתם פעלתם בפרדה מכם? הסבירו.
5. אילו קשיים עלולים לעלות בפרדה מהאנשים במקום ההתנסות?
6. לדעתכם, כיצד צריך להתכונן לפרדה? (חשוב להתייחס לתחושות שלכם ושל אנשי המקום).
7. מה אפשר לעשות כדי להקל את הפרדה? (להכין את האדם בהדרגה, להסביר לו את הסיבות לפרדה, לשוחח על התחושות, לסכם את התהליך בהתמקדות בהצלחות, להביא שי ומכתב פרדה וכד'). כדאי לכתוב את ההצעות על הלוח.

פתיחה

גוף - מהלך

סיכום

רשימת היגדים

הייתי מעדיף ש...

קשה לי להיפרד כי...

הדבר שקשה לי ביותר עם סיום ההתנסות הוא...

אילו יכולתי להתחיל מחדש את ההתנסות, אז...

הכי טוב היה לי...

אני שמח שההתנסות הסתיימה כי...

אני עצוב שההתנסות הסתיימה כי...

הכי ריגש אותי בהתנסות...

בכלל לא אכפת לי ש...

להיפרד זו הזדמנות ל...

תיק תכניות לימודים - יחידות הוראה

זמן להיפרד...

שיעור 3

סיכום

בפעילות זו העלינו את הרגשות ואת המחשבות המעורבות בתהליכי פרדה. גילינו שפרדה מורכבת מקשיים, אך גם מהזדמנויות. העלינו הצעות כיצד להתכונן לפרדה ולהקל את התהליך.

פתיחה

גוף - מהלך

לסיכום

המנחה ישאל:

- מה תיקחו איתכם מפעילות זו לתהליכי הפרדה ממקום ההתנסות?

סיכום

המנחה יציג ציטוטים הקשורים לסיכום ולפרדה, המשתתפים יוכלו לבחור בציטוטים שעימם הם מזדהים או המתאימים לשיתוף במקום ההתנסות המעשית.

ציטוטים הקשורים לפרדה

"אל תבכה בגלל שזה נגמר, חייך כי זה קרה."

ד"ר סיו

"אם אתה אמיץ מספיק להגיד 'היה שלום', החיים יתגמלו אותך

ב'שלום' חדש."

פאולו קואלו

"אם אנחנו חייבים להיפרד לנצח, תן לי רק מילה אחת טובה

לחשוב עליה בהמשך וליהנות ממנה, כשהלב שלי נשבר."

תומס אוטווי

"לאן שלא תלך, לך בלב שלם."

קונפציוס

"יש אנשים שנכנסים אל חיינו ועוזבים במהירות. יש אנשים שגורמים לנשמה שלנו לרקוד. הם מעוררים אותנו להבנה חדשה בלחישה של חוכמה. יש אנשים שעושים את השמיים דבר יפה יותר להסתכל עליו. הם נשארים בחיינו לכמה זמן, משאירים טביעות אצבעות על הלבבות שלנו, ואנחנו אף פעם לא נהיה

אותו דבר."

פלביה וידן

"אל לך להתעצב בבוא העת לומר 'שלום'. הפרדה חיונית היא, קודם שתוכל לשוב ולהיפגש. ופגישה מחדשת, בין אם עברו רגעים או גלגולי חיים, אכן מובטחת לאלה שהיו ידידים."

ריצ'ארד באך